

36. Ibid, ф. П-150, оп. 1, д. 11.

Ibid, f. P-150, op. 1, d. 11.

37. Ibid, ф. 706, оп. 1, д. 74.

Ibid, f. 706, op. 1, d. 74.

38. Колоколов Б. Г. Жандарм с царем в голове / Б. Г. Колоколов. – М. : Молодая гвардия, 2009. – 584 с.

Kolokolov B. G. Zhandarm s carem v golove / B. G. Kolokolov. – M. : Molodaja gvardija, 2009. – 584 s.

39. Административно-судебная система Восточной Сибири конца XIX –начала XX века в лицах и документах : материалы к энциклопедии / сост. В. Г. Вишневецкий. – Иркутск : Иркут. обл. тип. № 1, 2004. – 399 с.

Administrativno-sudebnaja sistema Vostochnoj Sibiri konca XIX –nachala XX veka v licah i dokumentah : materialy k jenciklopedii / sost. V. G. Vishnevskij. – Irkutsk : Irkut. obl. tip. № 1, 2004. – 399 s.

Пасечников И. О. Таврійське охоронне відділення у боротьбі з революційним рухом (1902–1904 рр.) / І. О. Пасечников // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Історичні науки». – 2013. – Т. 26 (65), № 1. – С. 97–118.

Розглядається організація і діяльність Таврійського охоронного відділення в 1902–1904 рр.. Приділено увагу передумовам створення подібних органів політичного розшуку. Дається опис політичної і революційної ситуації як у всій Російській імперії, так, зокрема, і в Таврійській губернії. Показані відмінності в роботі «охранки» від решти подібних установ. Окремо відзначена її структура, співробітники та фінансування. Даються короткі біографічні дані начальників цієї служби в Криму. Також вказані вимоги до агентури та філерів. Описуються умови і правила їх служби. Аналізується робота охоронного відділення, спрямована на підтримку політичного порядку. Виділені найбільш яскраві епізоди боротьби з революційним рухом. Представлено спостереження за підпільними групами у найбільших містах регіону. Висвітлюються протиріччя і суперництво між органами політичної поліції губернії. Виявляються причини скасування Таврійської «охранки» у 1904 році. Пояснюється факт відродження її аналога в Севастополі. Зроблена спроба визначення ролі охоронного відділення в історичному процесі на території Криму і Північної Таврії в зазначений період.

Ключові слова: Таврійська губернія, політична поліція, Окремий корпус жандармів, охоронне відділення, «охранка», політичний розшук, революційний рух.

Pasechnikov I. A. Taurida guard department in struggle with revolutionary movement (1902–1904) / I. A. Pasechnikov // Scientific Notes of Taurida V. I. Vernadsky National University. – Series: Historical Science. – 2013. – Vol. 26 (65), No 1. – P. 97–118.

The article examines the organization and activities of the Taurida guard department in the period from 1902 to 1904. Guard department and commonly abbreviated in modern sources as «okhrana» or «okhranka» was a secret police force of the Russian Empire and part of the police department of the Ministry of Internal Affairs (MVD), aided by the Special Corps of Gendarmes. It was formed to combat political terrorism and left-wing revolutionary activity. The «okhranka» operated offices throughout the Russian Empire and in a number of foreign satellite agencies concerned primarily with monitoring the activities of Russian revolutionaries abroad. The task was performed by any means, including covert operations and undercover agents. The rise of the socialist movements called for the integration of security forces. Since 1898, the Special Section of the Department of Police succeeded the Gendarmes in gaining information from domestic and foreign agents. Following the Socialist-Revolutionary Party's assassination of MVD Minister Dmitry Sipyagin on April 2, 1902, the new Minister Vyacheslav Plehve gradually relieved Directorates of Gendarmes of investigation power in favor of Guard and Investigation department under respective Mayors and Governors (who as a matter of fact were subordinate to the MVD Minister). The «okhranka» used many seemingly unorthodox methods in the pursuit of its mission to defend the monarchy; indeed, some of the Okhrana's activities even contributed to the wave of domestic unrest and revolutionary terror that they were intended to quell. Directly in the article special attention was paid to the work of its bodies on the territory of Taurida Governorate. The duties of the guard department in maintaining political order and the struggle against the revolutionary movement had been analyzed. The differences between the work of the «okhranka» and other similar institutions was shown. Separately marked its structure, staff and funding. There are a brief biographies of the chiefs of this service in the Crimea. Also the requirements to the secret agents and police spies were described. The

brightest episodes of the struggle against the revolutionary movement were highlighted. Surveillance for the underground groups in major cities of the region was presented. The contradictions and rivalries between the bodies of political police of the governorate have been shown. The reasons of the abolition of the Taurida guard department in 1904 have been identified. The fact of the revival of its analogue in Sevastopol was explained. An attempt to determine the role of the «okhranka» in the historical process in the Crimea and Northern Tauria in this period was made. In the article the little-known sources and archival documents had been used.

Keywords: The Taurida Governorate, the political police, The Corps of gendarmes, the ugard department, «okhranka», the political spying, the revolutionary movement.

Поступила в редакцию 01.11.2013 г.

Рецензенты:

д.и.н., проф. И. В. Тункина

д.и.н., проф. И. Н. Храпунов